TİDSAD
Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 4, Sayı: 13, Eylül 2017, s. 385-408

Neslihan KORKMAZ[1]

AMASYA TAŞOVA İLÇESİ ÖZBARAKLI KÖYÜ CAMİLERİ[2]

Özet

Amasya'nın Taşova ilçesine bağlı Özbaraklı Köyü'nde Yukarı Baraklı Camii ve Aşağı Baraklı Camii olmak üzere iki cami bulunmaktadır. Yukarı Baraklı Camii'nin giriş kapısı üzerinde yer alan kitabede H.1287/M.1870-1871 tarihi okunmaktadır. 1985 yılında yapı doğuya doğru genişletilmek suretiyle değişikliğe uğramıştır. Yapının ahşap kapı kanatları ve tek kat bindirmeli ortası kubbeli ahşap tavanı ve süslemeleri orijinaldir. Aşağı Baraklı Camii'nde giriş kapısı üzerinde yer alan mermer kitabede günümüz harfleri ve rakamlarıyla 1302 yazmaktadır. Hicri olan bu tarih Miladi olarak 1884-1885 tarihine denk gelmektedir ve yapılış tarihi olarak belirtilmiştir. Giriş kapısı alınlığında ise usta ismi yazılıdır. Yapıda harimin duvar yüzeyleri ve ortası kubbeli düz ahşap tavanın kubbe yüzeyi üzerindeki zengin kalem işleri dikkat çekicidir. Her iki yapı da Karadeniz Bölgesi'nde özellikle XIX. yüzyılda yoğun olarak karşılaşılan ahşap tavanlı camiler arasında yer almaktadır. Çalışmamızda yapılar mimari ve süsleme özellikleri ile detaylı olarak tanımlanmış, benzer yapılarla karşılaştırmalı bir analizi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özbaraklı, cami, ahşap

THE MOSQUES OF ÖZBARAKLI VILLAGE IN TAŞOVA/AMASYA

Abstract

There are two mosques, The Upper Baraklı Mosque and The Lower Baraklı Mosque, in the Özbaraklı village of Taşova in Amasya. The inscription on the entrance gate of Upper Barakli Mosque reads H.1287 / M.1870-1871. In 1985, the building was changed by expanding to the east. Wooden door wings of construction and single-ply centered overlapping wooden ceilings and ornaments

---

[1]Ydr. Doç. Dr. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi. Sanat Tarihi Bölümü., neslihan.korkmaz@gop.edu.tr

[2] Bu çalışma Alanya Aladdin Keykubad Üniversitesi II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulmak üzere hazırlanan bildirinin genişletilmiş şeklidir.

are original. The marble inscription on the entrance gate of the Lower Barakli Mosque records 1302 with today's letters and numbers. This date, which is a Hijri, dates back to 1884-1885 as Miladi and is referred to as the date of construction. The master name is written on the entrance gate pedestal. The rich wall works on the surface of the dome of the flat wooden ceiling with its domed wall surfaces and the dome in the middle are remarkable. Both structures in the Black Sea Region, especially XIX. It is among the wooden ceiling windows that are encountered intensely in the century. In our work, architectural and decoration features were defined in detail and a comparative analysis was made with similar structures.

Keywords: Özbaraklı, mosque, wooden,

Özbaraklı Köyü Geçmişi

Amasya'nın Taşova ilçesine bağlı Yukarı ve Aşağı Baraklı köylerinin, 1 Ocak 1996 tarihinde birleştirilmesiyle Özbaraklı Kasabası kurulmuştur. 2012 yılında çıkarılan kararname doğrultusunda Özbaraklı Belediyesi kaldırılmış ve kasaba günümüzde köy konumuna dönüştürülmüştür.

Günümüzde Anadolu'da Barak adını taşıyan birçok köy bulunmaktadır.[3] Köyün Gaziantep'in Barak Bölgesinden gelen Türkmenler tarafından kurulduğu belirtilmektedir.[4] Barak adı ayrıca Amasya tarihi için önem arz eden Barak Baba ve Babai hareketi ile de bağlantılı olarak karşımıza çıkmaktadır. Barak Baba XIII. y.y. da yaşamış olan bir derviştir. Asıl adı bilinmeyen Barak Baba Babai hareketinin merkezlerinden olan Tokat yakınlarındaki bir köyde doğmuştur. Türkmen babası Sarı Saltuk'a mürit olan Barak Baba dervişliğe başladıktan sonra Anadolu'yu gezmiş, İran'a gitmiş ve İlhanlı hükümdarı Gazan Han ve oğlu Olcaytu Hüdabende döneminde itibar kazanmıştır. 1307 yılında Gilan bölgesine esir edilen İlhanlı kumandanı Kutluğ Şah'ı kurtarmaya gönderilen Barak Baba, Gilanlılar'ın reisi Topaç Han tarafından öldürtülmüştür. Zamanımıza kadar gelen bir risalesi mevcuttur. Kelimat-ı Barak Baba adlı bu risale 1449 yılında Babai hareketinin merkezi olan Amasya'da çoğaltılmıştır.[5]

Özbaraklı Köyü'nün Yukarı Baraklı bölümünün tarihi geçmişi Helenistik Çağ'a kadar uzanmaktadır.[6] Köyün geçmişi hakkında fazla bir bilgi bulunmamaktadır. Köy, Osmanlı devrindeki arşiv kayıtlarına göre XIX.y.y. ilk yarısında Taşabad kazasına bağlı bir köy

---

[3] Afyon Evciler ilçesine bağlı Baraklı Köyü, Adana Karaisalı ilçesine bağlı Barakdağı Köyü, Artvin Yusufeli ilçesine bağlı Barakbil Köyü, Bursa Keleş ilçesine bağlı Baraklı Köyü, Bursa merkeze bağlı Barakfakı Köyü, Bolu Gerede ilçesine bağlı Baraklar Köyü, Çorum Bayat ilçesine bağlı Barak Köyü, Denizli Çivril ilçesine bağlı Barak (Bozdağ) Köyü, Edirne Keşan ilçesine bağlı Barağ Köyü, Antep Nizip ilçesine bağlı Barak Köyü Antep Nizip ilçesine bağlı Barak bucağı, Kayseri Tomarza ilçesine bağlı Şıhbarak Köyü, Kırşehir Çiçekdağı ilçesine bağlı Baraklı Köyü, Kırıkkale Delice ilçesine bağlı Baraklı Köyü, Kırıkkale Keskin ilçesine bağlı Barak Köyü, Kırıkkale Keskin ilçesine bağlı Barakobası Köyü, Konya Ilgın ilçesine bağlı Barakmuslu Köyü, Kütahya Emet ilçesine bağlı Berağı Köyü, Nevşehir Hacı Bektaş ilçesine bağlı Aşağı Barak Köyü, Nevşehir Hacı Bektaş ilçesine bağlı Belbarak Köyü, Yozgat Sarıkaya ilçesine bağlı Baraklı Köyü, bkz. http://www.baraklikoyu.com/?pnum=8&pt=T%C3%9CRK%C4%B0YE+DEK%C4%B0+D%C4%B0%C4%9EER+++BARAKLAR (Erişim Tarihi: 24.04.2015)

[4] Bkz. http://tasova.gen.tr/yukari-barakli/ (Erişim Tarihi: 21.04.2017)

[5] A. Y. Ocak (1992). Barak Baba. İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 5, s. 61-62.

[6] Ş. Dönmez, (1999). Sinop-Samsun-Amasya İlleri Yüzey Araştırması, 1997. XVI. Araştırma Sonuçları Toplantısı. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2, s. 520-521.

konumundadır.[7] Köy ile ilgili olarak Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bir temettuat defteri kaydı bulunmaktadır.[8] H.1261/M.1845 tarihli temettuat defterinde köydeki hane sayısının 15 olduğu öğrenilmektedir. Köyde hayvancılık ve tarımla geçinildiği, ağırlıklı üretimin ipek, pamuk ve meyve olduğu anlaşılmaktadır. Defterde bir yıllık üretimin geliri belirtilmiştir (Belge: 1-6).

Özbaraklı Köyü'nde bir höyük ve manastır kalıntısı,[9] XIX.y.y.sonuna tarihlenen iki cami yer almaktadır.

Özbaraklı Köyü Camileri

Araştırmamıza konu olan köyde, Yukarı Baraklı Camii ve Aşağı Baraklı Camii olmak üzere iki cami bulunmaktadır.

Yukarı Baraklı Camii[10]

Yapının harime geçişi sağlayan giriş kapısının üzerinde bir kitabe yer almaktadır. Kitabe şu şekildedir[11]:

Arapça:

يا شيخ الألباب

إفتحْ لنا خير الباب إهدنا وادنا الخقّ حقّ اليقين أدخلوها بسلام امين

تاريخ سنة 1287

Yâ Şeyhe'l-elbâb

İftâh lenâ hayru'l-bâb, ihdinâ vâdunâ el-hakku'l hakk'il-yâkîn, edhulûhâ biselami emîn.

Târîh sinnete 1287.

Transkripsiyonu:

Ey kapıların sahibi,

Bize hayırlı bir kapı aç, bizi en doğru şekilde hidayete erdir.

Bu camiye selam vererek giriniz. Tarih 1287 yılı.

Kitabede geçen H.1287/M.1870/1871 tarihi yapının tamamlandığı tarih olmalıdır. (Fot. 1). 1985 yılında yapı ciddi bir değişikliğe uğramıştır. Yapının doğusuna ek bir bölüm inşa edilerek yapı doğu-batı doğrultusunda genişletilmiştir. Orijinal son cemaat yeri ahşap direkli

---

[7] Kayıtlarda Taşâbad (şimdiki adıyla Taşova), Sivas vilayeti Erbaa kazasına bağlıdır. Bkz. N. Çavdar (2015). 1844-1845 Yıllarında Taşâbad Kazası Köylerinin İçtimai ve İktisadi Şartlarına Dair Tespitler. III. Uluslararası Geçmişten Günümüze Merzifon ve Amasya Yöresi Sempozyumu. Ankara: Edge Akademi Yayıncılık, s. 209, 211.

[8] Bkz. Başbakanlık Osmanlı Arşivi Fon Kodu: ML.VRD.TMT.d./14638-0-0 29.12.1261. Belgeleri okuyan Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü öğretim üyelerinden Sayın Yrd.Doç.Dr. İbrahim Aykun'a teşekkürlerimi sunarım.

[9] Dönmez (1999), s. 520-521.

[10] Yukarı Baraklı Camii 2016 yılında Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim dalına sunulan 'Amasya Camilerinde Ahşap Bindirme Tavan' başlıklı doktora tezinden türetilmiştir. Tez GOP Üniversitesi BAP Komisyonunca 2012/88 No'lu proje ile desteklenmiştir.

[11] Kitabenin okunuşu ve transkripsiyonu için Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatı Bölümü öğretim elemanlarından Sayın Araş.Gör. Pelin Seval Çağlayan'a teşekkürlerimi sunarım.

iken kâgir olarak kapalı bir mekâna dönüştürülmüştür (Çizim: 1). Orijinal ahşap minarenin yerine 1978 yılında yeni bir minare yapılmıştır.[12] 2001 yılında tavan ve destekler lambri ile kaplanmıştır.[13] Yapı günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Kuzeyden güneye, batıdan doğuya doğru meyilli bir arazi üzerinde, doğu batı doğrultusunda uzanan, 18,21x15,07m ölçülerinde dikdörtgen biçimli bir alana oturan yapı, dışa taşkın saçaklı, Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma bir çatı ile örtülüdür. Batı cephesinin kuzey köşesine dikdörtgen biçimli minare kaidesi dayanmaktadır. Son cemaat yerinin batı cephe duvarı ile minare kaidesinin doğu duvarı aynı hat ve düzlemde yer almaktadır. Minareye giriş son cemaat yerinin batısında bulunan kapı açıklığıyla sağlanmaktadır. Minarenin kaide ile pabuç kısmını dışa taşkın düz bir silme ayırır. Pabuç kısmının gövdesi tepeleri aşağıya bakan üçgen yüzeylerle hareketlendirilmiştir. Minarenin silindirik gövdesi düzgün kesme taşlarla örülmüştür. Tek şerefeli minarenin, şerefesinin biraz altında ince bir bilezik görülmektedir. Şerefenin herhangi bir özelliği bulunmamaktadır. Sacdan konik külah bir alemle sonlanmaktadır (Fot. 2).

Yapının kuzey cephesi önüne, doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen bir alana oturan son cemaat yeri eklenmiştir. Son cemaat yerinin kuzey cephesinde batı köşeye yaklaştırılmış, dikdörtgen çerçeveli bir kapı açıklığı, üst seviyede ise dikdörtgen çerçeveli beş adet pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot. 3). Zeminden başlayarak, pencerelerin alt seviyesine kadar 39cm kalınlıkta bir duvar örülmüş; son cemaat yerine girişi sağlayan kapı da bu duvar kalınlığından faydalanılarak açılmıştır.

Yapının batı cephesinde üst seviyede yuvarlak kemerli iki küçük pencere açıklığı görülmektedir (Fot. 4). Bu cephede, 30cm genişliğinde bir seki tüm duvar yüzeyi boyunca taşırılmıştır.

Güney cephede altta dört, üstte dört adet olmak üzere sekiz adet pencere açıklığı mevcuttur (Fot. 5). Bu cephedeki pencere açıklıklarının farklı boyutları yapıya sonradan eklenen doğu bölümünü açıkça göstermektedir. Güney cephenin doğusunda kalan altlı üstlü ikişer, enine dikdörtgen çerçeveli pencere açıklığından üsttekiler biraz daha küçük boyutludur. Bu cephenin batısında kalan üstteki iki pencere açıklığı yuvarlak kemerli mazgal penceredir. Alttaki iki pencere açıklığı ise boyuna dikdörtgen çerçevelidir. Bu cephenin doğusundaki pencerelerin başlangıç hizasına kadar, zeminden 1m kadar yukarı, 49cm genişliğinde bir duvar örülmüştür.

Doğu cephede altta ve üstte üçer olmak üzere altı adet dikdörtgen çerçeveli pencere açıklığı bulunmaktadır. Alttaki pencere açıklıkları üsttekilere göre biraz daha büyük boyutludur. Bu cephede de diğer tüm cephelerde olduğu gibi 30cm eninde bir seki tüm duvar yüzeyi boyunca dolanmıştır.

Yapının kuzey cephesinde bulunan çift kanatlı demir kapıyla son cemaat yerine girilmektedir. Son cemaat yerinin batı duvarı ekseninde açılan dilimli kemerli, tek kanatlı ahşap kapıyla minareye çıkış sağlanmaktadır (Fot. 6). Son cemaat yerinin doğu duvarının kuzey köşesinde bir kapı açıklığı daha bulunmaktadır. Son cemaat yerinin doğusunda, kadınlar mahfiline çıkışı sağlayan 'L' biçimli merdiven yer alır (Fot. 7). Son cemaat yerinin kirişlemesi alttan kaplamalı ahşap tavanının yaklaşık olarak ortasında, yeşil renge boyanmış, orijinalinde de olduğu anlaşılan bir tavan göbeği bulunmaktadır (Fot. 8). Son cemaat yerinin kuzey duvarının

[12] Minare köy halkından Ahmet Derebey tarafından yaptırılmıştır.
[13] Bilgiler köy halkından 70 yaşındaki Dursun Esen'den alınmıştır.

doğusunda yer alan ikinci pencerenin biraz batısından geçen, kuzey-güney hattında, harimin kuzey duvarından, son cemaat yerinin kuzey duvarına kadar saplanan bir kiriş atılmıştır. Bu kiriş orijinal son cemaat yerinin ahşap destekleri üzerinden atılan kiriş olmalıdır.

Harime son cemaat yerinin güneyinden, kuzey cephe ekseninin doğusunda ve batısında bulunan dikdörtgen biçimli, çift kanatlı iki ahşap kapıyla girilmektedir. Bu kapılardan batıdaki kapı orijinaldir (Fot. 9). Harimi zemin katı ve mahfil katı olmak üzere iki ayrı planla değerlendirmek mümkündür (Çizim: 2-3). Harimin doğu duvarının kuzey penceresinin güney kenarından geçen doğu-batı hattında kare kesitli, dört adet ahşap destek yerleştirilmiş; bu destekler üzerine uçlarından doğu ve batı duvarlarına saplanan, doğu-batı doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Bu şekilde harimin kuzeyinde kalan bölümünde kadınlar mahfili oluşturulmuştur (Fot. 10). Aynı kiriş desteklerin yarı hizasından itibaren yine atılarak, kadınlar mahfilinin tabanını taşıması sağlanmıştır. Mahfil tabanı kirişlemesi alttan kaplamalı biçimdedir. Mahfil katında harimin doğu duvarının kuzey üst penceresinin güney kenarından geçen doğu-batı hattında, biri batı duvarına saplanan diğerleri serbest yedi adet kare kesitli ahşap destek yerleştirilmiştir. Bu destekler üzerine atılan, doğu-batı doğrultulu kirişin bir ucu batıdaki desteğe, bir ucu doğu duvarına saplanmıştır. Bu yedi destekten, harimin kuzey-güney ekseninin hemen doğusunda yer alan büyük boyutlu ahşap desteğin üzerine, kuzey-güney doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Bu kiriş uçlarından kuzey ve güney duvarına saplanmakta ve aynı hizadan son cemaat yerinin kuzey duvarına kadar devam etmektedir. Bu kirişin doğusunda kalan bölüm yapıya sonradan eklenen bölümdür. Mahfil kirişlemesi alttan kaplamalı tavanla örtülmüştür. Mahfilin güney sınırı desteklerden itibaren 30cm taşırılmıştır. Mahfilin tamamı korkulukla çevrelenmiştir.

Harimin güney duvar ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi bulunmaktadır. Orijinal olmayan mihrap sade bir düzendedir (Fot. 11). Orijinal mihrap güney duvarının batısında yer alan alt seviyedeki iki pencere açıklığının arasında bulunmaktaydı.[14] Mihrap nişinin iki yanında, güney duvarından 30cm harime doğru taşan ahşap bir seki, tüm güney duvarını dolanmaktadır. Güneybatı köşede orijinal ahşap minber yer almaktadır (Fot. 12). Güneydoğu köşeye yakın ahşap vaaz kürsüsü bulunmaktadır.

Harimin kuzey duvarının doğusunda pencereyken nişe dönüştürülmüş iki adet açıklık görülmektedir. Bu açıklıklar dolap olarak kullanılmaktadır. Harimin orijinal giriş kapısının batısı, kapı hizasından itibaren; sonradan eklenen kapının doğusu da yine kapı hizasından itibaren desteklere kadar bir basamak yükseltilmiş ve bu bölümler birer korkulukla çevrelenmiştir.

Harimin tavanını sonradan eklenen bölüm ve orijinal tavan olarak iki ayrı şekilde ele almak mümkündür. Sonradan eklenen bölüm kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanla örtülmüştür. Orijinal tavan kirişlemesi alttan kaplamalı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, ortasında kubbenin yer aldığı, iç içe iki dörtgenden oluşan tek kat ahşap bindirme tavanla örtülüdür (Fot. 13).

Yapının tüm duvarları içte ve dışta badanalıdır. Çatı saçak eteklerinde ve altlarında, son cemaat yerinin ve harimin tavanında, mahfil tabanı ve tavanında, desteklerde, kapılarda, mahfile

---

[14] Bilgi Dursun Esen'den alınmıştır.

çıkışı sağlayan merdivende, minberde, sekide ahşap malzeme; minarede kesme taş malzeme kullanılmıştır.

Yapının son cemaat yerinin tavanındaki göbekte, orijinal giriş kapısı, minberi ve tavanında oyma tekniği ile yapılmış ahşap süsleme; kubbesinde kalem işi bezeme yer almaktadır. Son cemaat yerinin tavanındaki yeşil renge boyanmış, küçük göbeğin merkezinde on iki kollu ışınsal bezeme; bunun etrafında beş adet ters 's' kıvrımlı motifi bulunmaktadır.

Yeşil yağlıboya ile boyanmış olan çift kanatlı ahşap kapının üst kısmında, kitabenin de bulunduğu dikdörtgen biçimli ahşap bir pano bulunmaktadır. Pano en dışta üç yönden içbükey dışbükey hareketlendirilmiş üç ince ahşap çıtayla çevrelenmiştir. İri zencirek motifinin yer aldığı bir bordür yine üç yönden bu kitabeyi çevrelemektedir. Kitabenin doğusunda ve batısında hilâl motifi, motifin ortasında on altı kollu ışınsal bezeme yer almaktadır. Hilâl motifinin uçlarında bu ışınsal bezemenin beş kollu örneği, daha küçük boyutlu olarak tekrar edilmiştir. Kapının sövelerinde 's' kıvrımlarıyla oluşturulmuş bir bezeme programı tekrar edilmiştir. Çift kanatlı kapının her kanadı düşey ve yatay kayıtlarla üçer adet tablaya ayrılmıştır. Tablalardan üstteki ve alttaki birer tabla boyuna dikdörtgen ortadaki tablalar da kare biçimindedir (Fot. 14-15). Dikdörtgen tablalardan sağ kanattaki üstteki tablada içte bir dikdörtgen çerçeve, bu çerçevenin üstteki kenarının ortasından yukarı doğru ters 'u' biçiminde bir çıkıntı uzatılmıştır. Bu panonun içinde, üst kısımda karşılıklı düz ve ters iki 's' kıvrımı, bu kıvrımların altında helezonik iki kıvrım bulunmaktadır. Ters 'u' biçimindeki çıkıntının dışında kalan iki köşesinde ikişer küçük 's' kıvrımı altlı üstlü şekilde yer almaktadır. Sol kanattaki üst tablada 'u' biçimindeki çıkıntı hem üstte, hem de alt kısımda dikdörtgenin içine doğru taşırılarak yapılmıştır. Üst köşelerde helezonik iki kıvrım; alt köşelerde ise iki büyük 's' kıvrımı yer almaktadır. Tablanın ortasında karşılıklı iki ters 'c' kıvrımı, bunların üzerinde dört adet küçük 's' kıvrımı görülmektedir. Aynı bezeme programı alttaki iki dikdörtgen tablada tekrar edilmiştir. Sağ kanattaki ortadaki kare tablada çapraz olarak yapılmış 's' kıvrımlarının ortalarında kalan boşluklar ters ve düz 'u' biçiminde dört adet; çevresi düz çerçevelerle kuşatılmıştır. Bu şekilde dört kollu yıldız motifine benzer bir form oluşturulmuştur. Aynı form sol kanadın ortasındaki kare tablada da karşımıza çıkmaktadır. Burada ortada iç içe iki ters 'c' kıvrımı; bunun çapraz köşelerinde birer adet 's' kıvrımına yer verilmiştir.

Orijinal minber yeşil ve beyaz renkte yağlıboya ile boyanmıştır. Minber kapısının çevresi üç adet dışbükey içbükey silmeyle kuşatılmıştır. Minber tacı alt kısımda küçük yivlerle hareketlendirilmiş dört kademeyle yükseltilmiştir (Fot. 16). Tac altta geniş, ortaya doğru daralan ve üstte tekrar genişleyen bir formdadır. Ajur tekniğinin kullanıldığı minber tacının alt kısmında düz ahşap parçanın kenarlarından çıkan helezonik kıvrımlarla yükselerek devam eder. Minberin korkuluğu lokma parmaklık biçimindedir. Dört ahşap parçanın birleştirilmesiyle oluşturulan aynalık ve süpürgelik kısmı beyaz boyalıdır. Aynalık bölümünde küçük ve büyük 's' kıvrımları ve kıvrık dal motifleriyle oluşturulan girift bir bezeme bulunmaktadır. Süpürgelik kısmında giriş kapısında karşımıza çıkan dikdörtgen panoların tekrarı farklı bezeme programıyla karşımıza çıkmaktadır. Burada bulunan dört adet panoda sırayla kıvrık dallarla oluşturulan motif; ters ve düz olarak yapılmış iki büyük 's' kıvrımı; diğer iki panoda yerleri değiştirilerek uygulanmış kıvrık dallardan oluşan bir düzenleme söz konusudur. Köşk altında ikisi içi boş olarak bırakılmış, ikisinde yine kıvrımlı bezemelerin yer aldığı dikdörtgen biçimli üç pano görülmektedir. Köşk bölümü altta boşluğu bulunmayan lokma parmaklık biçiminde; bunun

üzerinde yine lokma parmaklık şeklinde yapılmış korkuluk benzeri bir düzenleme yer almaktadır.

Tek katlı bindirme tavanın eksen kenarlarında ahşap oyma tekniği ile yapılmış baklava ve zikzak motiflerinin yer aldığı bordürler bulunmaktadır (Fot. 17). Bordürler altta ve üstte dışa takın birer silmeyle kuşatılmıştır. Bu bordürlerin ortasında bu silmelerin biraz daha taşırıldığı, altta üç adet küçük üçgenin yer aldığı bir süsleme görülmektedir. Tavanın merkezinde yer alan kubbenin dışında kalan köşelerde aplik tekniği ile yerleştirilmiş, üçgen formunda, ajur tekniği ile yapılmış kıvrımlı bezemeler bulunmaktadır (Fot. 18). Tavanın kubbesinin merkezinde ahşap tavan göbeği yer almaktadır. Tavan göbeği dairesel üç kademeden oluşmaktadır. Merkezde siyah ve kırmızı renklere boyanmış bir çiçek motifi bulunmaktadır. Bunu takip eden kademede 'c' kıvrımı ve kıvrık dallardan oluşan bir bezeme yer alır. En dıştaki kademede ters ve düz olarak yerleştirilmiş dört adet iri 'c' kıvrımının arasında küçük 's' kıvrımları bulunmaktadır. Göbeğin çevresini mavi renkli dalga motifleri sarmalamıştır. Bu göbekten yayılan sarı renge boyanmış dört kol kubbeyi dört bölüme ayırmıştır. Her bir bölümde birbirinin tekrarı olmayan vazodan çıkan çiçek demetleri tasvir edilmiştir. Bir bölümde küçük bir vazo içinden üç çiçek sapı çıkarılmış, ortada gül, yanlarda nergise benzer iki çiçek motifi bulunmaktadır (Fot. 19) Gül motifinin sağından ve solundan çıkarılan saplar üçer adet gül goncasına aittir. Ortadaki gül motifinin merkezinden yukarı doğru çıkarılan üç adet nergis çiçeği, yine bunların yanlarından gül goncaları çıkarılmıştır. En üstte üç adet gül goncası görülmektedir. Bir başka bölümde ise dilimli kaideye sahip, ortada dar, yanlara doğru giderek genişleyen formda bir vazo içinden üç adet gül motifi çıkmış; bunun üstünde, sağında ve solunda üçer adet goncagül yer almıştır (Fot. 20). Bu tasvirin aynısı hemen karşısına denk gelen bölümde tekrar edilmiştir. Bir diğer bölümde üç kademeli kaideye sahip, geniş gövdeli, yanlarda kulpları bulunan, ağız kısmına doğru daralıp tekrar genişleyen formda, oldukça gösterişli bir vazo içinden çıkan üç adet gül motifi ve bunun üstünde ve yanlarında üçlü olarak gül goncaları betimlenmiştir (Fot. 21). Vazo içinden çıkan çiçek demetlerinin yer aldığı bu dört ayrı bölüm mavi renkte ince bir şeritle çevrelenmiştir. Bu şeritlerin alt seviyede yer alan iki köşesinde ortasından bir bilezikle boğumlandırılmış kıvrık iki dal ve ortada yaprak motifi işlenmiştir. Kubbe eteğinde açık ve koyu gri boyanarak yapılmış zikzaklı bir bordür yer almaktadır.

Aşağı Baraklı Camii

Yapı, Özbaraklı köyünde, köy içi mevkiinde 6 pafta 2578 parselde bulunmaktadır.[15] Yapının inşa tarihiyle ilgili herhangi bir kitabesi bulunmamaktadır. Giriş kapısının üst kısmında, beyaz mermer üzerine günümüz rakamlarıyla H.1302/M.1884-1885 tarihi yapılış tarihi olarak yazılmıştır. Harime geçişi sağlayan ahşap kapının üst kısmındaki alınlıktaki kitabe şu şekildedir:

Arapça[16]:

عمله لاز مراد اوسطه يا مفتح الابواب افتح لنا خير الباب

"Amelehu Laz Murad Usta/ Ya müfettiha'l ebvab iftah lena hayra'l bab"[17] yazısı okunmaktadır (Fot. 22).

---

[15] Bkz. Kültür ve Turizm Bakanlığı Samsun Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından alınan 050602009-KR004 No'lu karar.

[16] M. Doğanbaş (2000). Özbaraklı Cami. *Arkitekt,* İstanbul, 67(473), s. 61.

[17] Doğanbaş (2000), s. 61.

Transkripsiyonu:

Bunu (eseri) Laz Murad usta yaptı. / Ey kapıları açan! Bize hayır kapısı aç! şeklindedir.

Bu kitabede herhangi bir tarih ibaresi bulunmamaktadır. Dolayısıyla günümüz rakamlarıyla yazılı olan tarihin neye dayanılarak yazıldığı belli değildir.

Yapının tarihlendirmesiyle ilgili olarak çeşitli görüşler bulunmaktadır. Doğanbaş yapıyı, mimari ve süsleme özelliklerine göre XIX. yüzyıl ikinci yarısına tarihlemektedir.[18] VGM'ünün bir raporunda yapının XVIII. yüzyıl sonu-XIX. yüzyıl başına tarihlenebileceği belirtilmektedir.[19] Tarihlendirme ile ilgili görüşümüz değerlendirme kısmında yer alacaktır.

Yapı 1992 yılında taşınmaz kültür varlığı olarak tescillenmiştir.[20] 2006 yılında alınan bir kararla yapının restorasyonu gerçekleştirilmiştir.[21] Yerel onarımlarla yapılan değişiklikler yapının özgün halini değiştirmiştir. Restorasyon sonrasında yapının asma katın içine kaydırıldığı ilave kısmı kaldırılarak, asma kat özgün ahşap konstrüksiyon ile yerine alınmıştır. Son cemaat yeri de özgün haline dönüştürülmüştür. Son cemaat yerinin ahşap dikmeleri yenilenmiş ve başlıkları iç mekânda kullanılan başlıklar ile benzer şekilde onarılmıştır. Şadırvan özgün yapıda yer almadığından kaldırılmıştır.[22] Yapı günümüzde sağlam ve ibadete açık durumdadır.

Kuzeyden güneye doğru meyilli bir arazi üzerinde inşa edilen yapı, kuzey-güney doğrultusunda 18,86m x 10,88m ölçülerinde, dikdörtgen planlıdır (Çizim:4). Dıştan alaturka kiremit kaplı, kırma çatıyla örtülüdür (Fot.23). Yapının kuzeydoğu köşesine silindir biçimli, moloz taş malzemeli, minare kaidesi yerleştirilmiştir (Fot.24). Kaideden düz ahşap çıtaların birleştirilmesinden meydana gelen silindirik gövdeye geçilmektedir. Tek şerefeli olan minarenin şerefe altında bir bilezik yer almaktadır. Şerefe altı dışbükey şeklinde üç boğumludur. Silindirik gövdeli petek sacdan konik külahla örtülmektedir.

Yapının kuzeyinde doğu-batı doğrultulu dikdörtgen biçimli bir alana oturan son cemaat yeri bulunmaktadır. Son cemaat yerinin kuzey sınırını aralıklarla yerleştirilmiş dört serbest destek oluşturmaktadır. Doğu sınırında ortada bir serbest destek daha bulunmaktadır. Kare kesitli ahşap desteklerin üzerine kenarları profilli yastıklar yerleştirilmiştir. Kuzey sınırındaki desteklerin üzerine doğu-batı doğrultulu bir kiriş; doğu sınırındaki desteğin üzerine kuzey-güney doğrultulu bir kiriş; batısında ise kuzeybatı köşedeki destek üzerinden kuzey duvarına saplanan kuzey-güney doğrultulu bir kiriş atılmıştır. Bu kirişler son cemaat yerinin kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanını taşımaktadır.

Yapının kuzey cephe ekseninde dikdörtgen biçimli bir kapı açıklığı bulunmaktadır. Kapının doğusunda ve batısında dikdörtgen çerçeveli birer pencere açıklığı bulunmaktadır (Fot.25). Yapının tüm cephelerinde alt seviyedeki pencereler dikdörtgen biçimli, üst seviyedeki pencereler ise yuvarlak kemerli ve daha küçük boyutludur. Yapının doğu cephe ekseninde altta bir, üstte ise eksenden biraz daha kuzeye kaydırılmış bir pencere açıklığı (Fot.26); batı

[18] Doğanbaş (2000), s. 61.
[19] Bkz. VGM arşivinde bulunan 050602009-RP001 No'lu rapor.
[20] Bkz. VGM arşivinde bulunan 050602009-MB001 No'lu mülkiyet belgesi.
[21] Bkz. VGM arşivinde bulunan 050602009-KR004 No'lu karar.
[22] VGM arşivindeki Aşağı Baraklı Camii dosyasında yer alan restitüsyon raporundan bilgi alınmıştır.

cephesinde alt seviyede üç, üst seviyede cephe ekseninde bir pencere açıklığı (Fot.27); güney cephede altta ve üstte ikişer pencere açıklığı görülmektedir (Fot.28).

Harime kuzey cephe ekseninde bulunan çift kanatlı ahşap kapıyla girilmektedir. Harimin kuzeyinde mahfil yer almaktadır (Fot.29). Mahfile çıkış harimin kuzeybatı köşesinde bulunan 12 basamaklı merdivenle sağlanmaktadır. Mahfil ortada serbest çokgen kesitli iki destek, doğu ve batı duvarlarına saplanan birer destek ile taşınmaktadır. Destekler tavana kadar devam etmektedir. Alttaki ve üstteki desteklerin üzerine kenarları profilli yastıklar yerleştirilmiştir. Yastıkların üzerine atılan doğu-batı doğrultulu birer kirişle mahfilin tabanı ve tavanı taşınmaktadır. Mahfilin serbest destekler arasında kalan kısmı harime doğru yarım daire şeklinde taşırılmıştır. Mahfilin tabanı kirişlemesi üstten kaplamalı biçimdeyken, mahfil tavanı kirişlemesi alttan kaplamalı biçimdedir.

Harimin güney duvarı ekseninde yarım daire kesitli mihrap nişi bulunmaktadır. Mihrabın batısında dokuz basamaklı minber (Fot. 30), doğusunda vaaz kürsüsü yer alır.

Harim ortası kubbeli, çevresi kirişlemesi alttan kaplamalı düz ahşap tavanla örtülüdür (Fot. 31). Ahşap parçaların birleşme kısımları ince çıtalarla kapatılmıştır.

Yapının duvarları içten ve dıştan beyaz badanalıdır. Kapı, pencere çerçeveleri, merdivenler, destekler, yastıklar, minber, vaaz kürsüsü ve tavanda ahşap malzeme kullanılmıştır.

Yapıda ahşap ve kalem işi süslemeler bulunmaktadır. Ahşap süslemeler yapının çift kanatlı giriş kapısında ve minberinde; kalem işi süslemeler duvar yüzeylerinde, mihrapta ve kubbede karşımıza çıkmaktadır.

Dikdörtgen çerçeveli kapının alınlık kısmında oyma tekniği ile işlenmiş kitabe bulunmaktadır. Kapının her bir kanadında üçer tabla yer almaktadır. Tablaların tümünde ‘s’ ve ‘c’ kıvrımlarından oluşan girift bezemeler görülmektedir (Fot. 32). Benzer bezemeler kapı çerçevesinde ve minberde de kullanılmıştır.

Harimin batı duvarında mahfilin altına denk gelen kısımda, kenarlarında yaprak motifleri bulunan dikdörtgen bir çerçeve içinde büyük bir ‘Vav’ harfi yer almaktadır (Fot. 33). ‘Vav’ harfinin iç kısmında ise Mülk sûresinin ilk ayetinden bir bölüm yazılıdır: ‘ve hüve alâ külli şey’in kadîr’. Anlamı: ‘Mutlak hükümranlık elinde olan Allah aşkındır, cömerttir ve O’nun her şeye gücü yeter.[23] Yazının solundaki bir başka bezemede kenarları çeyrek daire şeklindeki dikdörtgen çerçeve içinde vazodan çıkan natüralist çiçek motifleri bulunmaktadır. Vazonun kaide kısmı minber ve kapıda karşımıza çıkan kıvrımlardan oluşmaktadır. Gül, goncagül ve nergis benzeri çiçeklerden oluşan bir demet görülmektedir. Demetin ortasından yanlara doğru lale motifi sarkıtılmıştır (Fot. 34). Bu bezemenin güneyinde yine benzer şekilde çerçeve içinde goncagül ve nergis çiçeği demeti vardır. Batı duvarının üst seviyesinde gül ve nergis çiçeklerinden oluşan dairesel bir çerçeve içinde madalyonlu yazılar içinde halifelerden Ebubekir, Osman ve Hasan yer almaktadır. Kare bir pano içerisinde ‘Maşallah’ yazısı okunmaktadır. Mahfil tarafında ise nergis, goncagül ve lalelerden oluşan bir demet çerçeve içine alınmıştır. Aynı bezeme doğu duvarında da yer almaktadır.

[23] http://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/sure/67-mulk-suresi (Erişim Tarihi: 25.05.2017)

Harimin doğu duvarında mahfil altında kenarları yaprak motifleriyle bezenmiş dikdörtgen bir çerçeve içinde, limon ağacı tasviri yer almaktadır (Fot. 35). Ağacın kök kısmının yerinde ayaklı kaideli bir vazo bulunmaktadır. Bu tasvirin güneyinde yine çerçeve içinde vazo içinden çıkan gül ve lalelerden oluşan bir çiçek demeti yer almaktadır. Doğu duvarının alt pencereleri arasında kalan kısımda yine çerçeve içinde Goncagül, mine çiçekleri, lale, nergis çiçeklerinden oluşan bir demet görülmektedir (Fot. 36). Duvarın güney köşesinde de yine benzer şekilde çerçeve içinde gül, nergis ve sümbül çiçeklerinden oluşan, vazo içinden çıkan bir demet bulunmaktadır. Üst seviyede batı duvarındaki gibi madalyonlar içinde 'Ömer, Ali, Hüseyin' yazıları okunmaktadır.

Harimin güney duvarında minberin yanında çerçeve içinde gül, karanfil ve sümbülden oluşan bir demet 'c' kıvrımlı kaideli bir vazo içinden çıkmaktadır (Fot. 37). Bu bezemenin üzerinde madalyon içinde 'Allah' yazılıdır. Mihrap kavsarası kirli sarı renkte boyalıdır. Kavsaranın üst kısmından aşağıya doğru kenarları dilimli üç büyük yaprak motifi sarkıtılmıştır. Mihrap, içinde küçük mine çiçeğine benzer çiçeklerin dizildiği bir çerçeveyle sınırlandırılmıştır (Fot. 38). Bu çerçevenin dışında mihrabı üç yönden dolanan ince bir şerit yer almaktadır. Şeritin köşelerinde stilize yaprak motiflerine yer verilmiştir. Mihrabın üzerinde dikdörtgen bir kartuş içinde Âli İmran Sûresinin 37. Ayetinden bir bölüm 'Kullemâ dehale aleyhâ Zekeriyyal mihrâbe' yazılıdır. Yazı kartuşunu altta ve üstte birer düğüm motifinin; yanlarda kıvrımlı bitkisel bezemelerin yer aldığı bir çerçeve dolanmaktadır. Bunun üzerinde bir tuğra görülmektedir. Mihrabın iki yanında kalın şeritli dikdörtgen pano içinde, goncagüllerin ve merkezde tek bir çiçek motifinin yer aldığı bir buket bulunmakta; bu buketlerin üzerinden kenarları kavisli birer kaide üzerinden ince gövdeli, gri renkte, yivli birer sütun yükselmektedir. Sütunlar stilize edilmiş Korinth başlıklarıyla nihayetlenmektedir. Başlıkların üzerinde gül, sümbül, goncagül ve mine çiçeğine benzer çiçeklerden, kıvrık dal ve yapraklardan oluşan büyük bir tac bulunmaktadır. Mihrabın doğusunda köşelerinde geçmelerin olduğu dikdörtgen bir çerçeve içinde bir çiçek demeti yer alır. Üst kısımda madalyon içinde 'Muhammed' yazılıdır.

Yapının tüm alt ve üst pencerelerinin yan kenarlarında stilize yaprak dizisi mevcuttur. Üst kısımda ise büyük boyutlu 's' ve 'c' kıvrımlarından oluşan bezeme dikkat çekmektedir. Ortada yer alan 'c' kıvrımının üzerinde bir alem yer almaktadır.

Yapının kubbesinin merkezinde yine 's' ve 'c' kıvrımlarından oluşan ahşap bir tavan göbeği bulunmaktadır (Fot. 39). Bu göbeğin etrafında yaprak dizisi yer almaktadır. Yapraklar ince bir bordürle çevrelenmiştir. Bordürü sekiz adet, simetrik 'c' kıvrımı takip etmektedir. Kıvrımlar birbirine halkalarla bağlanmıştır. Bu bezemenin her birinin üzerinden birer sütun devam ettirilerek kubbe sekiz dilime ayrılmıştır. Sütunların başlığı mihrap yanındaki sütun başlıklarının tekrarıdır. Dilimlerde farklı bezemeler mevcuttur: 'Allah' ve 'Muhammed' yazıları (Fot. 40); 's' kıvrımlı iki ayaklı vazo içinden çıkan goncagül ve mine çiçeğine benzer çiçekli buketler görülmektedir (Fot. 41) Ayrıca etrafında stilize motiflerle çevrili sarı renge boyalı içi boş büyükçe bir dairenin yer aldığı bezemeler bulunmaktadır. Bu bezemeler içi yazı ile doldurulmak için hazırlanmış gibi algılanmaktadır. Kubbe eteğinde üçgen prizma görünümü verilmiş bir bordür görülmektedir.

Değerlendirme

Yukarı Baraklı Camii ve Aşağı Baraklı Camii birbirine mimari, malzeme-teknik ve bezeme açısından çok benzer iki yapıdır. Yukarı Baraklı Cami'nin kitabesinde tarihin belirtilmiş

olması Aşağı Baraklı Cami'nin tarihlendirilmesiyle ilgili olarak görüş bildirmemizde yardımcı olmaktadır. Öncelikle köyün konumu ve kuruluşu dikkate alındığında eski yerleşim kalıntılarının Yukarı Baraklı civarında yoğunlaştığı görülmektedir. Yerleşimlerin geçmişten günümüze bakıldığında öncelikle bölgelerin yukarı kesimlerinde oluştuğu, zaman içinde çeşitli nedenlerden dolayı yerleşimin aşağıya kaydığı bilinmektedir. Özbaraklı köyü için de değişim bu şekilde olmuştur. Aşağı Baraklı Camii'nde herhangi bir tarih ibaresine rastlanmaması ancak usta adının giriş kapısının üzerinde belirtilmiş olması dikkat çekicidir. Her iki yapının plan özelliklerine bakıldığında kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen planlı bir alan üzerine kuruldukları;[24] ahşap direklerle oturtulmuş son cemaat yerine sahip oldukları; ahşap tavanlı harim örtüsünün merkezinde kubbeye yer verilmiş olduğu görülmektedir. Yapılar bezeme açısından da büyük benzerlikler göstermektedir. Ahşap giriş kapıları üzerinde yer alan tablaların konumu ve 's', 'c' kıvrımlarından oluşan bezemeleri; minberlerin korkulukları, aynalıkları üzerindeki kıvrımlı bezemeler ve süpürgelik kısmındaki bezeme kurgusu; ahşap tavanın ortasında yer alan kubbenin dilimlere ayrılmış olması, bu dilimlerde vazo içinden çıkan benzer çiçek demetlerine yer verilmiş olması dikkat çekmektedir. Bütün bu unsurlar dikkate alındığında Yukarı Baraklı Camii'nin ustası ile Aşağı Baraklı Camii'nin ustalarının aynı kişi ya da usta çırak olduğu, Yukarı Baraklı Camii'nin Aşağı Baraklı Camii'nden önce inşa edildiği kanaati oluşmuştur.

Her iki yapıda da ağırlıklı olarak tercih edilen malzeme ahşap olmuştur. Malzemeye kolay ulaşılabilirlik ve ekonomik olması, yerel imkânlarla yapılan köy camilerinde ahşabın yaygın olarak kullanılmasını sağlayan etkenlerdendir.

Yukarı Baraklı Köyü Camii'nin tavan kurgusu, Aşağı Baraklı Camii ile kubbe kullanımı açısından benzerdir. Ancak kubbeye bindirme tavan içinde yer verilmiş olması sebebiyle Aşağı Baraklı Camii'nden farklılık arz etmektedir. Yukarı Baraklı Köyü Camii'nin tavanı, eksenleri aynı doğrular üzerinde bulunan, ortası kubbeli, tek kat bindirme tavan şeklindedir.[25] Yukarı Baraklı Köyü Camii'nin tavanına benzer yapılar arasında Rize Hemşin Yaltkaya Köyü Papager Camii (1863),[26] Balıkesir Burhaniye Şahinler Köyü Camii (1895),[27] Rize Hemşin Nurluca Köyü Camii (1898),[28] Artvin Orta Hopa Camii (XIX. yüzyıl sonu),[29] Artvin Merkez Oruçlu Köyü Camii (1907)[30] bulunmaktadır.

Özbaraklı Köyü Camilerinin ahşap minber ve giriş kapıları bezemeleri Rize Kalkandere Hüseyin Hoca Köyü Köprübaşı Camii (1834),[31] Rize Güneyce Hacı Şeyh Camii (1845-1850),[32]

[24] Yukarı Baraklı Cami'nin 1985 yılındaki genişletilmeden önceki orijinal planı dikkate alınmıştır.
[25] N. Korkmaz (2016). Amasya Camilerinde Ahşap Bindirme Tavan. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, s. 119-125.
[26] Terzioğlu, O. (2008). Rize'nin Tarihi Tahta Camileri ve Oymacılık Sanatı. Rize: Rize Valiliği Yayınları, s. 48-49.
[27] Ö. M. İrkin (2006). Burhaniye'de Türk Devri Eserleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, s. 36-53.
[28] Terzioğlu (2008): 50-51
[29] Aytekin (1999): 179-181
[30] Aytekin (1999): 127-130.
[31] Terzioğlu (2008): 4-9.
[32] Terzioğlu (2008): 10-15.

Rize Güneyce Şimşirli Camii (H.1275/M.1858-1859),[33] Rize Çayeli İncesu-Maribudam Camii (1862)[34] yapılarıyla benzer özellikler göstermektedir.

Yapıların kalem işi süslemeleri natüralist bir üslupla uygulanmıştır. Yukarı Baraklı Camii'nin sadece kubbesinde görülen kalem işleri, Aşağı Baraklı Camii'nin hem kubbesinde hem de duvar yüzeylerinde karşımıza çıkmaktadır. Vazo içinden çıkan çiçek demetleri her iki yapının da kubbe bezeme kompozisyonunu oluşturmaktadır. Aşağı Baraklı Cami'nin duvar yüzeyi üzerinde Barok kıvrımlarla hareketlendirilmiş çerçeveler içinde ayaklı vazolardan çıkan çiçek buketleri, geometrik çerçeveler içinde çiçek demetleri uygulanmıştır. Doğu duvarının kuzey köşesinde yine Barok kıvrımlı bir çerçeve içinde limon ağacı tasviri görülmektedir. Bu bezemelere benzer örnekler arasında Denizli Acıpayam Yazır Çarşı Camii (1802-1803),[35] Denizli Çivril Savran Köyü Camii (1882),[36] Artvin Orta Hopa Camii (XIX.y.y. Sonu)[37] bulunmaktadır. Dikkat çeken bezemelerden biri de benzerlerini Bursa Ulu Camii ve Amasya II. Bayezid Camii'nde[38] gördüğümüz, Aşağı Baraklı Camii'nin batı duvarının kuzey köşesinde bulunan Arapça yazılmış büyük 'Vav' harfidir.

Sonuç olarak, XIX.y.y. sonlarında inşa edilmiş Özbaraklı Köyü Camileri, Anadolu'nun küçük bir yerleşiminde, yerel özelliklerinin yanı sıra, Türk Barok ve Rokoko özelliklerini de üzerinde barındırmaları açısından önemlidir.

KAYNAKLAR

Arık, R. (1988). *Batılılaşma Dönemi Anadolu Tasvir Sanatı.* Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını.

Aytekin, O. (1999). *Ortaçağdan Osmanlı Dönemi Sonuna Kadar Artvin'deki Mimari Eserler.* Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Birol, İ. A. –Derman, Ç. (2013). *Türk Tezyini San'atlarında Motifler.* İstanbul: Kubbealtı Yayıncılık.

Çavdar, N. (2015). 1844-1845 Yıllarında Taşâbad Kazsı Köylerinin İçtimai ve İktisadi Şartlarına Dair Tespitler. *III. Uluslararası Geçmişten Günümüze Merzifon ve Amasya Yöresi Sempozyumu.* Ankara: Edge Akademi Yayıncılık, ss. 207-231.

Demiriz, Y. (1986). *Osmanlı Kitap Sanatında Natüralist Üslupta Çiçekler.* İstanbul: Acar Matbaacılık.

Doğanbaş, M. (2000). Özbaraklı Cami. *Arkitekt,* 67(473), ss. 60-64.

Doğanbaş, M. (2012). *Amasya II. Bayezid Külliyesi.* Amasya: Amasya Valiliği Yayınları.

Dönmez, Ş. (1999). Sinop-Samsun-Amasya İlleri Yüzey Araştırması, 1997. *XVI. Araştırma Sonuçları Toplantısı.* Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2, ss. 513-536.

[33] Terzioğlu (2008), s. 16-21.
[34] Terzioğlu (2008), s. 36-39.
[35] Ş. Çakmak (1991). Denizli İli'ndeki Türk Anıtları (Camiler). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi, s. 62-71.
[36] Çakmak (1991), s. 46-54.
[37] Aytekin, (1999), s. 179-181.
[38] M. Doğanbaş (2012). *Amasya II. Bayezid Külliyesi.* Amasya: Amasya Valiliği Yayınları, s. 30.

Eroğul, Y. (1993). *Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki (Merkez Artvin ve İlçeleri) Yapılarda Bulunan Kalem İşi Bezeme Sanatı.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Hatipoğlu, O. (2007). *19.y.y. Osmanlı Camilerinde Kalem İşi Tezyinatı.* Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

İrkin, Ö. M. (2006). *Burhaniye'deki Türk Devri Eserleri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Kara, A. (1968). Tezyini San'atlarımızda Vazo Motifleri. *Vakıflar Dergisi.* Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, (VIII), ss. 267-272.

Korkmaz, N. (2016). *Amasya Camilerinde Ahşap Bindirme Tavan.* Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Nemlioğlu, C. (1989). *15.16. ve 17. Yüzyıl Osmanlı Mimarisinde Kalem İşleri.* Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Ocak, A. Y. (1992). Barak Baba. *İslam Ansiklopedisi*. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 5, ss. 61-62.

Özkan, M. D. (2001). *Amasya İli Yapılarındaki Kalem İşi Süslemeler.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

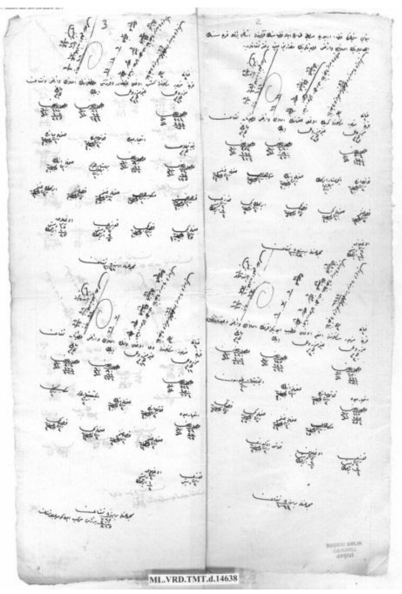
Terzioğlu, O. (2008). *Rize'nin Tarihi Tahta Camileri ve Oymacılık Sanatı.* İzmir: Rize Valiliği Yayınları.

http://www.baraklikoyu.com/?pnum=8&pt=T%C3%9CRK%C4%B0YE+DEK%C4%B0+D%C4%B0%C4%9EER+++BARAKLAR

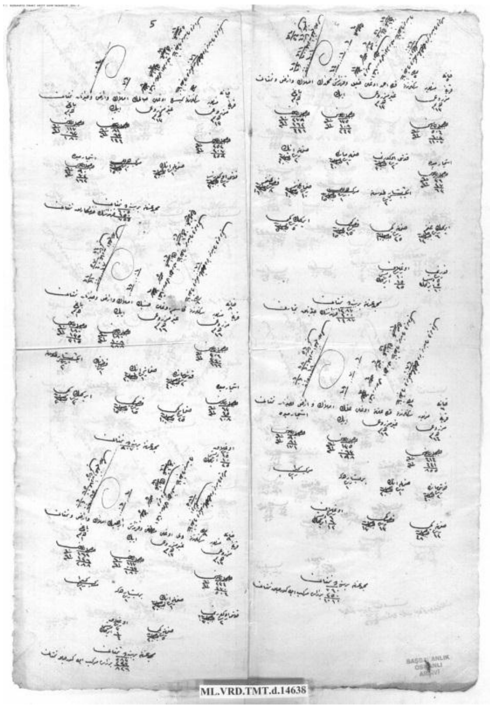
http://tasova.gen.tr/yukari-barakli/

http://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/sure/67-mulk-suresi

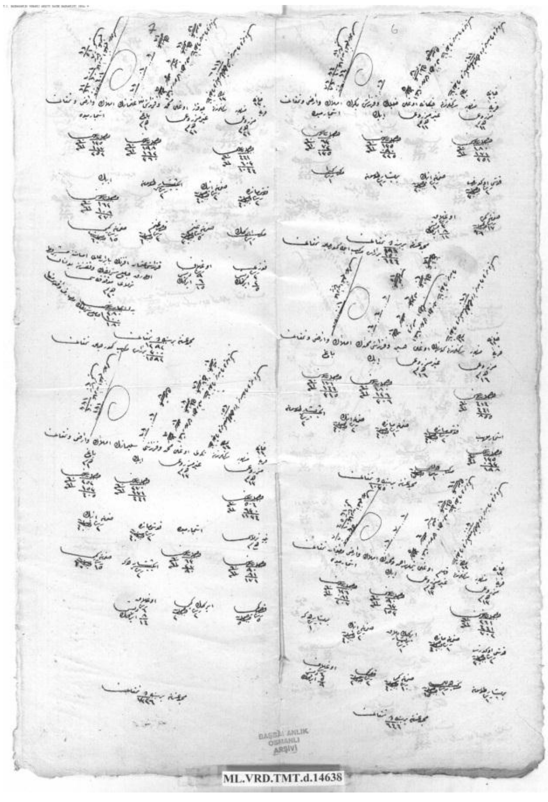
Arşiv Belgeleri

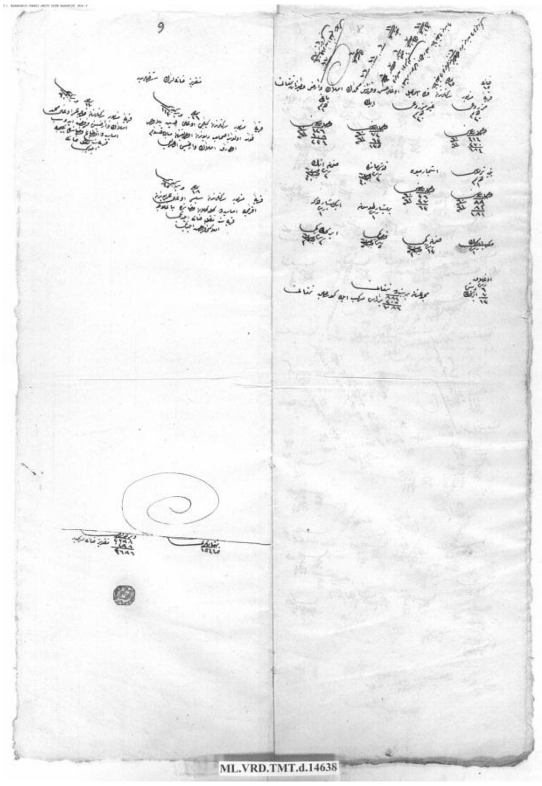
Belge: 1 Başbakanlık Osmanlı Arşivi ML.VRD.TMT.d..14638 No'lu temettuat defteri

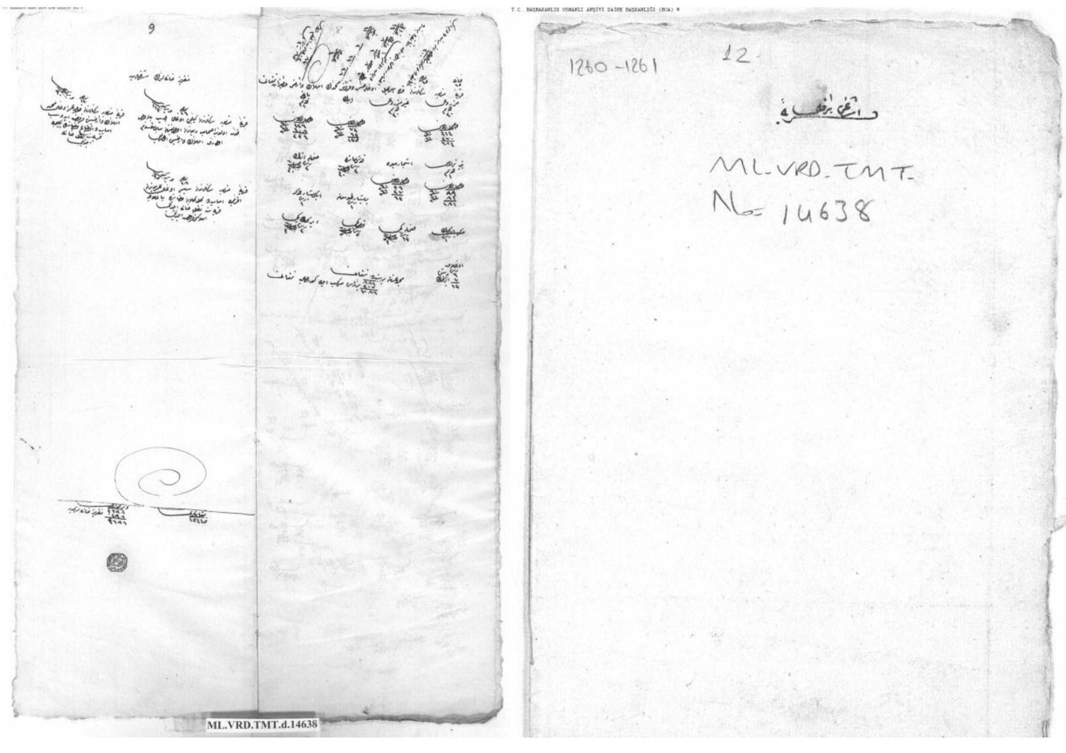
Belge: 2 Başbakanlık Osmanlı Arşivi ML.VRD.TMT.d..14638 No'lu temettuat defteri

Belge: 3 Başbakanlık Osmanlı Arşivi ML.VRD.TMT.d..14638 No'lu temettuat defteri

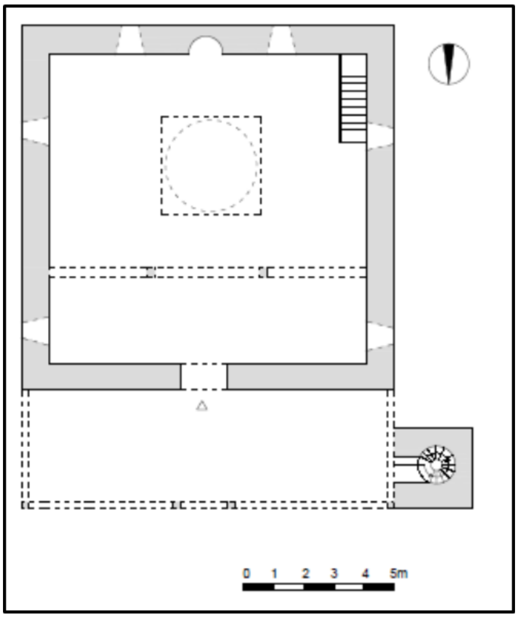

Belge: 4 Başbakanlık Osmanlı Arşivi ML.VRD.TMT.d..14638 No'lu temettuat defteri

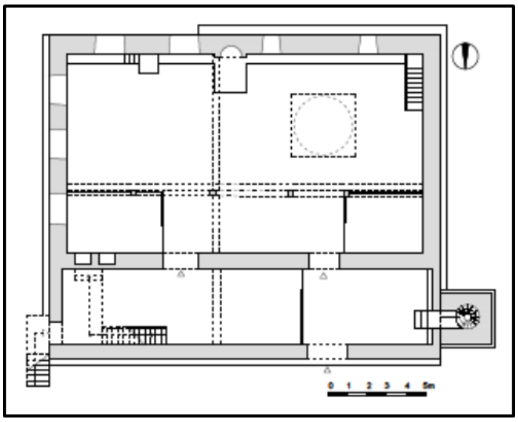

Belge: 5-6 Başbakanlık Osmanlı Arşivi ML.VRD.TMT.d..14638 No'lu temettuat defteri

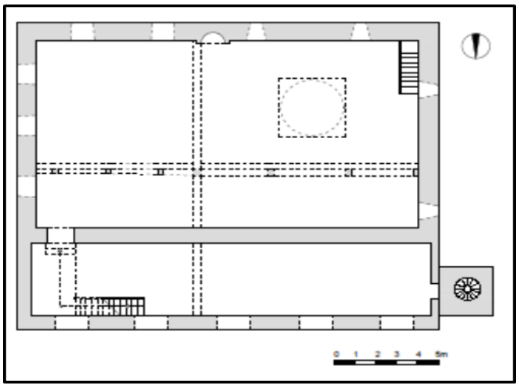
Çizimler

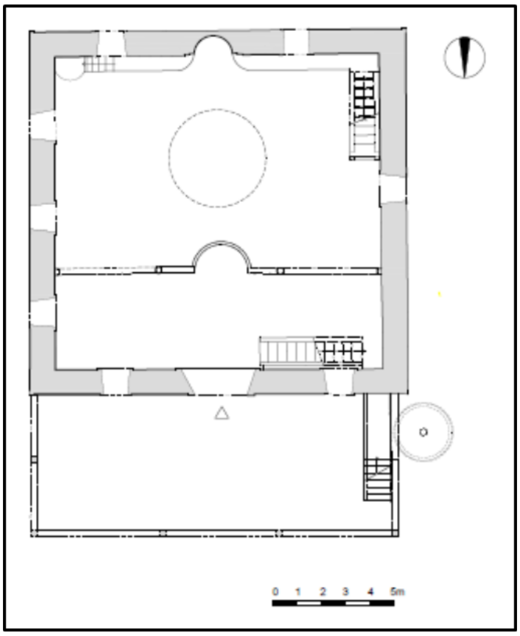
Çizim: 1 Yukarı Baraklı Camii restitüsyon planı (Neslihan KORKMAZ)

Çizim: 2 Yukarı Baraklı Camii planı (Neslihan Korkmaz)

Çizim: 3 Yukarı Baraklı Camii mahfil kotundan planı (Neslihan KORKMAZ)

Çizim: 4 Aşağı Baraklı Köyü Camii planı (VGM Restorasyon projesinden işlenerek)

Fotoğraflar

Fot. 1 Yukarı Baraklı Camii giriş kapısı üzerindeki kitabe

Fot. 2 Yukarı Baraklı Camii minaresi

Fot. 3 Yukarı Baraklı Camii kuzey ve doğu cepheden görünüm

Fot. 4 Yukarı Baraklı Camii batı cepheden görünüm

Fot. 5 Yukarı Baraklı Camii güney cepheden görünüm

Fot. 6 Yukarı Baraklı Camii minareye çıkışı sağlayan kapı

Fot. 7 Yukarı Baraklı Camii son cemaat yerinden mahfile çıkış

Fot. 8 Yukarı Baraklı Camii son cemaat yeri tavanından görünüm

Fot. 9 Yukarı Baraklı Camii kapısı

Fot. 10 Yukarı Baraklı Camii mahfilden görünüm

Fot. 11 Yukarı Baraklı Camii mihrabı

Fot. 12 Yukarı Baraklı Camii

Fot. 13 Yukarı Baraklı Camii tavanından görünüm

minberi

Fot. 14 Yukarı Baraklı Camii kapı bezemesinden detay

Fot. 15 Yukarı Baraklı Camii kapı bezemesinden detay

Fot. 16 Yukarı Baraklı Camii minberden görünüm

Fot. 17 Yukarı Baraklı Camii tavan kenarından detay

Fot. 18 Yukarı Baraklı Camii tavan göbeği

Fot. 19 Yukarı Baraklı Camii tavandan detay

Fot. 20 Yukarı Baraklı Camii tavan bezemesinden detay

Fot. 21 Yukarı Baraklı Camii tavan bezemesinden detay

Fot. 22 Aşağı Baraklı Camii kapı alınlığındaki usta kitabesi

Fot. 23 Aşağı Baraklı Camii genel görünüm

Fot. 24 Aşağı Baraklı Camii minaresi

Fot. 25 Aşağı Baraklı Camii kuzey cepheden görünüm

Fot. 26 Aşağı Baraklı Camii doğu cepheden görünüm

Fot. 27 Aşağı Baraklı Camii batı cepheden görünüm

Fot. 28 Aşağı Baraklı Camii güney cepheden görünüm

Fot. 29 Aşağı Baraklı Camii mahfili

Fot. 30 Aşağı Baraklı Camii mihrap ve minberi

Fot. 31 Aşağı Baraklı Camii tavanı

Fot. 32 Aşağı Baraklı Camii kapısı

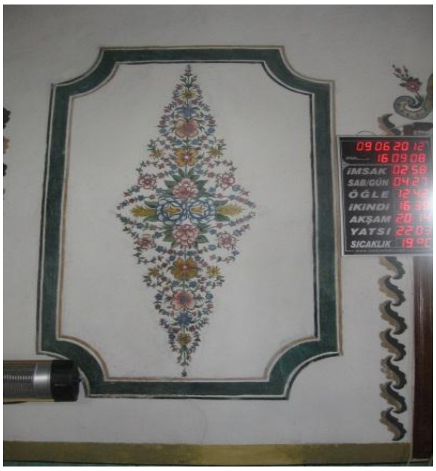
Fot. 33 Aşağı Baraklı Cami batı duvarındaki 'Vav' harfi

Fot. 34 Aşağı Baraklı Cami batı duvarındaki bezeme

Fot. 35 Aşağı Baraklı Camii doğu duvarındaki limon ağacı tasviri

Fot. 36 Aşağı Baraklı Camii doğu duvarındaki çiçek demeti

Fot. 37 Aşağı Baraklı Camii güney duvarındaki bezeme

Fot. 38 Aşağı Baraklı Camii mihrabın üstündeki bezeme

Fot. 39 Aşağı Baraklı Camii tavan göbeği

Fot. 40 Aşağı Baraklı Camii tavan detayı

Fot. 41 Aşağı Baraklı Camii tavan bezemesi detayı